Janica Ylikarjula

8.12.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle
E 122/2021 vp Valtioneuvoston selvitys - komission työohjelma vuodelle 2022

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu kantanaan seuraavan.

EK:n näkökulmasta tärkeimpiä EU-edunvalvonnan prioriteetteja vuonna 2022 ovat **vaikuttaa**

1. vihreän kasvun ohjelma **Green dealin hankkeiden** päätöksentekoon.
2. EU:n **sisämarkkinoiden** toiminnan palauttamiseen ja vahvistamiseen erityisesti palveluiden näkökulmasta ja **digitaalisen liiketoiminnan** tasapainoiseen edistämiseen **kyberturvallisuus** huomioiden.
3. siihen, että EU:n **kauppapolitiikka** avaa jatkossakin uusia markkinoita ja edistää tervettä kilpailua.
4. **kilpailupolitiikan** linjauksiin ja uudistetun **teollisuusstrategian** toteuttamiseen.
5. yritysvastuuta koskeviin aloitteisiin edistäen yritysten mahdollisuuksia saavuttaa **vastuullisuudesta kilpailuetua**.
6. Suomen kantaan ja aktiivisuuteen EU:n **talouspolitiikan tulevaisuutta** käsittelevässä työssä sekä kasvua ja kilpailukykyä edistävään **finanssisääntelyyn**.
7. elinkeinoelämän näkemysten huomioimiseen EU:n **sosiaalista ulottuvuutta** ja **työelämäaloitteita** koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa.

Näiden lisäksi korostetaan **oikeusvaltioperiaatetta** ja **hyvän lainsäädännön** periaatteiden noudattamista, EU:n sääntelyn toimivuus ja keventäminen ovat erityishuomion kohteena.

Vihreän kasvun ohjelma Green deal

Tiukatkin ilmastotavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailu- ja investointikyky säilyttäen, kunhan päästöjä vähennetään kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti. Olennaista on, että EU toimii aktiivisesti kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, jotta muut maat kiristäisivät tavoitteitaan ja ilmastotoimiaan. Lakipaketin mukaan teollisuuden ja lentoliikenteen päästöoikeuksien ilmaisjako vähenisi huolestuttavasti. Lisäksi liikenteeseen ja logistiikkaan kohdistuu ehdotusten yhteisvaikutuksena kustannuspainetta, joka vaikuttaa koko suomalaiseen elinkeinoelämään. Erityispiirteenä Suomen talviolosuhteet, jotka tulisi ottaa huomioon meriliikenteen päästökaupassa.

EU:n ilmastotavoite tarkoittaa yrityksille ennen kaikkea massiivista investointihaastetta. Kansallista ja EU:n elvytysrahaa on hyödynnettävä tehokkaasti päästövähennyksiä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 · Eteläranta 10, 00131 Helsinki · Puhelin 09 42020
etunimi.sukunimi@ek.fi · www.ek.fi · Y-tunnus 1902799-1 · Kotipaikka Helsinki

tuottaviin tutkimus-, demo- ja pilottihankkeisiin sekä teknologiainvestointeihin. Olennaista on myös panostaa sähköistymiseen, muihin vähäpäästöisiin energia- ja prosessiratkaisuihin sekä vetyyn ja hiilidioksidin talteenottoon ja käyttöön raaka-aineena. Suomen on hyödynnettävä toimialojen tiekarttatyötä myös EU-edunvalvonnassa.

Green deal -ohjelmassa muita seurattavia hankkeita ovat EU:n biodiversiteettistrategian sekä kiertotalouden toimintaohjelman jatkotoimet.

EU:n sisämarkkinat ja digitaalinen liiketoiminta

EU:n sisämarkkinoita koskevissa politiikkatoimissa korostetaan aivan oikein vihreää siirtymää ja digitalisaatiota. Edellytys uuden lainsäädännön toimivalle lisäämiselle on keskittyminen tunnettujen esteiden purkamiseen ja sääntelyn parempaan täytäntöönpanoon. Komission tulee vahvistaa sisämarkkinoiden toimivuutta aiemmin tekemänsä suunnitelman (Single Market Action plan) mukaisesti.

Palveluiden osalta komission esitykset koskevat mm. digitaalisiin alustatalouden palveluita. EK viestii edunvalvonnassaan vahvan palvelusisämarkkinan puolesta.

Digitaalisen liiketoiminnan sääntelyssä tulee keskittyä mahdollistavaan, esteitä purkavaan teknologianeutraaliin sääntelyyn ja ylisääntelyn estämiseen. Aloitteiden tulee tukea reilua ja kestävää datataloutta ilman protektionismia. Kyberturvallisuuden huomioisen on oltava keskeinen osa EU:n digitalisaatioagendaa. EK tukee digitaalisten sisämarkkinoiden rakentamista, mutta kantaa huolta lisääntyvästä sääntelytaakasta ja sääntelyn oikeasuhtaisuudesta. Komission tavoite digitaalisen edelläkävijyyden ja kasvun edistämisestä on ajoittain hankalasti yhteensovitettavissa muihin sääntelyä ohjaaviin tavoitteisiin, kuten vahvaan yksityisyyden suojaan ja digitaalisen liiketoiminnan nykyistä vahvempaan viranomaisvalvontaan. Haasteena on myös sääntelyn tahti, jossa useita samaa kokonaisuutta koskettavia lainsäädäntöaloitteita käsitellään rinnakkain.

Työ konkreettisten digitalisaatiotavoitteiden määrittämiseksi EU:ssa on tervetullut. EU:n datastrategia huomioi heikosti julkisen sektorin digitalisaation kehittämisen. Tavoite korkean arvon julkisten tietovarantojen avoimuuden lisäämisestä EU-tasolla auttaa myös sisämarkkinakehitystä.

Kauppapolitiikka

EU:n kauppapolitiikan tuloksellisuutta ja toimintakykyä on vahvistettava, jotta EU pystyy vastaamaan kasvaviin haasteisiin liittyen suurvaltakamppailun kiihtymiseen ja geotalouden paluuseen. Uusien kauppa- ja investointisopimusten nopea voimaansaanti ja toimeenpano ovat keskeisiä tavoitteita, vaikka tiettyihin sopimuksiin liittyy poliittisia haasteita (Mercosur, Kiina, Indonesia).

On vältettävä sitä, että muita politiikkatavoitteita edistetään liian vahvasti kauppapolitiikan kautta, vaikka markkinoillepääsyn ohella on syytä kehittää tasavertaisempia kilpailuedellytyksiä. Kaupan vapauttamisen lisäksi EU:n on parannettava omaa kauppapoliittista työkalupakkiaan, jotta EU pystyy paremmin ehkäisemään markkinavääristymiä sisämarkkinoilla ja vientimarkkinoilla. EU:n omien instrumenttien kehittämisessä on keskeistä noudattaa WTO-sääntöjä, joiden puolustaminen ja kehittäminen tulee edelleen olla EU:n kauppapolitiikan keskiössä.

Kilpailupolitiikka ja teollisuusstrategia

EU:n kilpailijat kuten Kiina ja USA haastavat toimillaan EU:n kilpailu- ja teollisuuspolitiikkaa. Suomalaisen elinkeinoelämän mielestä globaali tilanne on huomioitava, mutta ratkaisuna ei ole matkia kilpailijamaiden toimia, vaan luottaa EU:n vahvuuksiin (mm. sisämarkkinat, kauppapolitiikka, toimiva kilpailu, TKI-investoinnit), hyödyntää niitä täysimääräisesti ja pitää kiinni yhdessä sovitusta. Lisäksi EK kannattaa lähtökohtaisesti instrumentteja, joilla pyritään puuttumaan 3. maiden yritysten markkinoita vääristävään toimintaan EU:n sisämarkkinoilla.

Julkisen vallan rooli on kasvanut myös koronakriisin myötä. EK:n mielestä valtiontukisääntöjen soveltamisessa on palattava nopeasti, mutta ennakoitavasti ja hallitusti poikkeusoloja edeltäneeseen tilaan heti taloustilanteen sen salliessa.

Kilpailupolitiikan ja -tulkintojen tulee tukea eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä. Lainsäädännön ja sen tulkintojen politisoituminen olisi uhka sääntelyn läpinäkyvälle, tasaarvoiselle ja ennakoitavalle soveltamiselle. Innovaatiot ja toimiva kilpailu on parempi lääke kuin kilpailu valtiontuilla ja protektionismi.

Yritysvastuu

Vastuullisuus näkyy vahvasti EU:n agendalla ja se läpileikkaa monet eri osa-alueet (esim. toimitusketjut, yhtiöoikeus, ympäristö, ilmasto, rahoitus). Monien valmistelussa olevien lakihankkeiden, kuten Human Rights Due diligence, Sustainable Corporate Governance, Corporate Sustainability Reporting Directive ja kestävän rahoituksen luokittelu eli taksonomia, kautta ollaan siirtymässä kohti pakottavaa sääntelyä. Lisäksi kestävän rahoituksen luokittelu eli taksonomia ja asetus kestävyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoitussektorilla (Sustainability Finance Disclosure Regulation, SFDR) ohjaavat sijoituksia ja rahoitusta. Samalla pitää huolehtia siitä, että vältetään lainsäädännön ylilyönnit.

Suomalaiset edelläkävijäyritykset ovat vastuullisuuden suhteen jo pitkällä ja voivat muodostaa siitä kilpailuedun. EU-tasolla on tärkeää löytää vastuullisuuden edistämiseen tehokkaat ja toimivat tavat, jotka ovat realistisesti noudatettavissa, valvottavissa ja raportoitavissa.

Talouspolitiikka ja finanssisääntely

Keskustelu EU:n talouspolitiikan rakenteista on vilkastumassa. Keskeiset valinnat, jotka tulevat Suomen eteen ja päätettäväksi koskevat vakaus- ja kasvusopimuksen uudistamista, markkinakurin vahvistamista, EU:ta suhdannepolitiikan toimijana, unionin omia resursseja (verotusoikeutta), sosiaalista ilmastorahastoa, elpymispaketin jatkoa ja yhteistä velkaa. Elinkeinoelämä korostaa markkinakuria ja jokaisen jäsenmaan omaa vastuuta talouden hoidossa.

Finanssialan sääntelyn voimakas lisääminen on jatkunut yli kymmenen vuoden ajan. Ylisääntely ja suomalaispankkien merkittävät lisäpääomavaateet uhkaavat erityisesti pankkirahoituksesta riippuvaisen pk-yrityssektorin rahoituksen saatavuutta. Saatavuuden heikkeneminen taas hidastaisi investointeja ja kestävää kasvua. Finanssisääntelyn valmisteluun, laatuun ja ennakoitavuuteen on panostettava. Tehokas ja yhtenäinen

sääntelyn täytäntöönpano on johdonmukaisempaa kuin uusien säännösten luominen entisten päälle.

Työelämä- ja sosiaaliasiat

Päävastuun sosiaaliasioissa on pysyttävä jäsenmailla ja on otettava huomioon kansallisten työmarkkinajärjestelmien erityispiirteet. Tätä taustaa vasten komission ehdotukset eurooppalaisesta minimipalkkadirektiivistä ja alustatyön sääntelystä ovat huolestuttavia ja voivat vaikuttaa negatiivisesti suomalaisen työmarkkinamallin toimivuuteen. Työelämän tasa-arvo on yhteinen asia, mutta palkkaläpinäkyvyyden lisääminen pakottavalla lainsäädännöllä ei ole oikea keino edistää sitä, vaan ensisijaisesti tulisi keskittyä naisten työmarkkina-aseman parantamiseen. Työelämän ja sosiaalisen suojelun alalla tulee pitäytyä joustavissa työkaluissa kuten maakohtaisissa suosituksissa, joilla jäsenmaita ohjataan rakenneuudistuksiin. Olennaista on huolehtia olemassa olevan EU-sääntelyn yhdenmukaisesta täytäntöönpanosta, ei lisätä sääntelyä.

Suomen EU-edunvalvonta ja kannanmuodostus

Koronakriisi, lisääntyneet geopoliittiset jännitteet ja brexitin myötä muuttuneet EU:n sisäiset valtasuhteet vaikuttavat EU:n suunnan hakemiseen. Muutokset haastavat myös Suomen EU-edunvalvontaa.

Suomen on tärkeää pystyä rakentamaan laajasti kumppanuuksia EU:n jäsenmaiden kanssa. Se edellyttää aktiivista EU-politiikkaa niin poliittiselta kuin virkamiestasoltakin. Suomessa on tarpeen tehdä myös systemaattista yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Samalla on muistettava tarve olla myös rohkeasti rakentavan kriittinen, kun on kyse Suomen ja sen elinkeinoelämän kannalta keskeisistä kokonaisuuksista. Olennaista on aloittaa vaikuttaminen ennakoiden ja riittävän ajoissa.

Kunnioittavasti

Janica Ylikarjula

Elinkeinoelämän keskusliitto EK